

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

דבר מלכות

ואתחנן - שבת נחמו
"לטעום" מהבלי גבול דהגאולה

שיחות קודש
מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת

"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושלוש לבריאה

שנת ה'תשס"ג

מאה עשרים ואחת שנה להולדת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

מוקדש להתגלותו המיידית לעיני בשר של
כ"ק אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח שליט"א
למטה מעשרה טפחים ומתוך חיים נצחיים
וינאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו תיבף ומיד ממש

*

לזכות

מושקא תחי'

לרגל יום ההולדת שלה לאויוש"ט,

ביום י"ד מנ"א ה'תשפ"ג - "שנת הקהל"

ולזכות

אחי' החייל ב"צבאות השם" יוסף יצחק שי'

לרגל יום ההולדת שלו הרביעי לאויוש"ט,

ביום כ"ב תמוז ה'תשפ"ג - "שנת הקהל"

ולזכות

אחיותיהם ואחיהם חיילי "צבאות השם"

חנה, מנחם מענדל, רבקה, מיכאל ומרים שיחיו

*

נדפס ע"י הוריהם

הרה"ת ר' שניאור זלמן וזוגתו מרת רחל שיחיו ניגן

*

הי' שותף בהפצת "דבר מלכות"

להשיג השיחות, להקדשות ולפרטים נוספים טל': 753-6844 (718)

הוכן לדפוס ע"י

יוסף יצחק הלוי בן אסתר שיינדל

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

כתובתנו באינטרנט: <http://www.torah4blind.org>

משיחות ש"פ ואתחנן, שבת נחמו, ט"ז מנחם-אב ה'תשנ"א

א. ידועי שגם ההפטרות ד, שבע דנחמתא" (ש, מפטירין בנחמות ישעיהו מאחר תשעה באב עד ראש השנה²) שהם „לפי הזמן ולפי המאורע" (ולא כמו ההפטרות דשאר שבתות השנה שהם „מענין הפרשיות דומה בדומה"³), יש להם קשר ושייכות ל„ענין הפרשיות", כיון שגם המאורעות דומני השנה (לפי הזמן ולפי המאורע⁴) שייכים לפרשת השבוע⁵, כדברי השל"ה⁶, שהמועדים של כל השנה . . . בכולן יש שייכות לאותן הפרשיות שחלות בהן כי הכל מיד ה' השכיל⁷.

ב. אבל, בפרשת ואתחנן מודגש גם (ובעיקר) שבקשת משה להכנס לארץ לא נתקיימה, כמפורש בקרא⁸, „ויתעבר ה' כי למענכם ולא שמע אלי", ועד ש„ויאמר ה' אלי גו' אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה עלה ראש הפסגה גו' כי לא תעבור את הירדן הזה וצו את יהושע גו' והוא ינחיל אותם את הארץ גו'⁹”, היינו, שבפרשת ואתחנן מודגש שבפועל היתה הכניסה לארץ (לא ע"י משה, אלא) ע"י יהושע, שלאח"ז ה' חזרן וגלות (וכמ"ש בהמשך

והתבוננות) בעניני הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי („הסתכל בשלשה דברים"), נזכה תיכף ומיד לראות הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי בפועל ממש, ותיכף ומיד ממש.

ונקודת הביאור¹⁰ - ש„נחמו נחמו עמי", „נחמה בכפלים", „על בית ראשון ועל בית שני"¹⁰, היא הנחמה דבנין ביהמ"ק השלישי בגאולה השלישית, בית נצחיי וגאולה נצחית (שאין אחרי גלות¹¹), וענין זה שייך גם ל„ואתחנן", תפלתו¹² של משה להכנס לארץ, כידוע¹³ שאילו זכו ישראל לכניסה לארץ ולבנין ביהמ"ק ע"י משה, היתה תיכף ומיד גאולה נצחית וביהמ"ק נצחי.

ג. אצל, בפרשת ואתחנן מודגש גם (ובעיקר) שבקשת משה להכנס לארץ לא נתקיימה, כמפורש בקרא¹⁴, „ויתעבר ה' כי למענכם ולא שמע אלי", ועד ש„ויאמר ה' אלי גו' אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה עלה ראש הפסגה גו' כי לא תעבור את הירדן הזה וצו את יהושע גו' והוא ינחיל אותם את הארץ גו'¹⁵”, היינו, שבפרשת ואתחנן מודגש שבפועל היתה הכניסה לארץ (לא ע"י משה, אלא) ע"י יהושע, שלאח"ז ה' חזרן וגלות (וכמ"ש בהמשך

והתבוננות) בעניני הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי („הסתכל בשלשה דברים"), נזכה תיכף ומיד לראות הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי בפועל ממש, ותיכף ומיד ממש.

ד. אצל, בפרשת ואתחנן מודגש גם (ובעיקר) שבקשת משה להכנס לארץ לא נתקיימה, כמפורש בקרא¹⁶, „ויתעבר ה' כי למענכם ולא שמע אלי", ועד ש„ויאמר ה' אלי גו' אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה עלה ראש הפסגה גו' כי לא תעבור את הירדן הזה וצו את יהושע גו' והוא ינחיל אותם את הארץ גו'¹⁷”, היינו, שבפרשת ואתחנן מודגש שבפועל היתה הכניסה לארץ (לא ע"י משה, אלא) ע"י יהושע, שלאח"ז ה' חזרן וגלות (וכמ"ש בהמשך

והתבוננות) בעניני הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי („הסתכל בשלשה דברים"), נזכה תיכף ומיד לראות הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי בפועל ממש, ותיכף ומיד ממש.

משיחות ש"פ ואתחנן, שבת נחמו, ט"ז מנחם-אב ה'תשנ"א 15

והתבוננות) בעניני הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי („הסתכל בשלשה דברים"), נזכה תיכף ומיד לראות הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי בפועל ממש, ותיכף ומיד ממש.

והתבוננות) בעניני הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי („הסתכל בשלשה דברים"), נזכה תיכף ומיד לראות הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי בפועל ממש, ותיכף ומיד ממש.

והתבוננות) בעניני הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי („הסתכל בשלשה דברים"), נזכה תיכף ומיד לראות הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי בפועל ממש, ותיכף ומיד ממש.

והתבוננות) בעניני הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי („הסתכל בשלשה דברים"), נזכה תיכף ומיד לראות הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי בפועל ממש, ותיכף ומיד ממש.

והתבוננות) בעניני הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי („הסתכל בשלשה דברים"), נזכה תיכף ומיד לראות הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי בפועל ממש, ותיכף ומיד ממש.

והתבוננות) בעניני הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי („הסתכל בשלשה דברים"), נזכה תיכף ומיד לראות הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי בפועל ממש, ותיכף ומיד ממש.

והתבוננות) בעניני הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי („הסתכל בשלשה דברים"), נזכה תיכף ומיד לראות הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי בפועל ממש, ותיכף ומיד ממש.

והתבוננות) בעניני הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי („הסתכל בשלשה דברים"), נזכה תיכף ומיד לראות הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי בפועל ממש, ותיכף ומיד ממש.

והתבוננות) בעניני הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי („הסתכל בשלשה דברים"), נזכה תיכף ומיד לראות הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי בפועל ממש, ותיכף ומיד ממש.

והתבוננות) בעניני הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי („הסתכל בשלשה דברים"), נזכה תיכף ומיד לראות הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי בפועל ממש, ותיכף ומיד ממש.

והתבוננות) בעניני הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי („הסתכל בשלשה דברים"), נזכה תיכף ומיד לראות הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי בפועל ממש, ותיכף ומיד ממש.

והתבוננות) בעניני הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי („הסתכל בשלשה דברים"), נזכה תיכף ומיד לראות הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי בפועל ממש, ותיכף ומיד ממש.

והתבוננות) בעניני הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי („הסתכל בשלשה דברים"), נזכה תיכף ומיד לראות הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי בפועל ממש, ותיכף ומיד ממש.

והתבוננות) בעניני הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי („הסתכל בשלשה דברים"), נזכה תיכף ומיד לראות הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי בפועל ממש, ותיכף ומיד ממש.

והתבוננות) בעניני הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי („הסתכל בשלשה דברים"), נזכה תיכף ומיד לראות הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי בפועל ממש, ותיכף ומיד ממש.

והתבוננות) בעניני הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי („הסתכל בשלשה דברים"), נזכה תיכף ומיד לראות הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי בפועל ממש, ותיכף ומיד ממש.

והתבוננות) בעניני הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי („הסתכל בשלשה דברים"), נזכה תיכף ומיד לראות הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי בפועל ממש, ותיכף ומיד ממש.

והתבוננות) בעניני הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי („הסתכל בשלשה דברים"), נזכה תיכף ומיד לראות הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי בפועל ממש, ותיכף ומיד ממש.

והתבוננות) בעניני הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי („הסתכל בשלשה דברים"), נזכה תיכף ומיד לראות הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי בפועל ממש, ותיכף ומיד ממש.

והתבוננות) בעניני הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי („הסתכל בשלשה דברים"), נזכה תיכף ומיד לראות הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי בפועל ממש, ותיכף ומיד ממש.

והתבוננות) בעניני הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי („הסתכל בשלשה דברים"), נזכה תיכף ומיד לראות הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי בפועל ממש, ותיכף ומיד ממש.

והתבוננות) בעניני הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי („הסתכל בשלשה דברים"), נזכה תיכף ומיד לראות הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי בפועל ממש, ותיכף ומיד ממש.

והתבוננות) בעניני הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי („הסתכל בשלשה דברים"), נזכה תיכף ומיד לראות הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי בפועל ממש, ותיכף ומיד ממש.

והתבוננות) בעניני הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי („הסתכל בשלשה דברים"), נזכה תיכף ומיד לראות הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי בפועל ממש, ותיכף ומיד ממש.

1 (ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 61 ובהערות שם.
2 רמב"ם הל' תפלה פ"ג הי"ט.
3 טושו"ע או"ח סו"ס תכח.

4 והפרשיות שהפטרותיהן משתנות בהתאם לשינויים בקביעות זמני השנה (כמו פ' ראה, שכשחל בו ר"ח אלול יש מפטירין השמים כסאי במקום עני' סוערה (טושו"ע שם סתכ"ה ס"ב), וכן פ' וילך, שכשקורין אותה בין ר"ה ליוהכ"פ מפטירין שובה במקום שוש אשיש שמפטירין כשנצבים וילך מחוברין) - יש לומר, שבתוכן פרשיות אלו ישנם ב' ענינים שמתאימים לתוכן ב' הזמנים.

ולדוגמא (בשייכות לתלתא דפורענותא שלפני שבע דנחמתא) בפרשת פינחס שהפטרותה משתנית לפי קביעות השנה (שבכמה שנים חלה לפני בין המצרים, ובכמה שנים בתוך בין המצרים) - שבענין הגאולה שבפרשת פינחס [כמודגש בשם הפרשה - „פינחס זה אליהו", מבשר הגאולה, ובתוכנה - חלוקת הארץ] ישנם ב' אופנים: (א) גאולה שלפני (ולמעלה מ)בין המצרים, (ב) גאולה שבתוך (ומבטלת ומהפכת) בין המצרים.
5 חלק תושב"כ ר"פ וישב (רצו, א).
6 ישע"י מ, א.

141 (141) כמרומו גם ב, והי' עקב תשמעון" - אין והי' אלא לשון שמחה" (וראה ב"ר פמ"ב, ג. וש"נ), כולל ובמיוחד לכלל לראש - שמחת הגאולה.

142 „על חמש עשרה מעלות היורדות מעזרת ישראל לעזרת נשים כנגד חמש עשרה מעלות שבתהלים" (סוכה שם).

143 (143) סוכה נא, סע"א - במשנה שם, ב.

144 (144) ישע"י כה, ט.

(*) ספרו של דוד מלכא משיחא.

137 (137) ראה אוה"ת ר"פ עקב.

138 (138) ראה לקו"ש ח"א ע' 8 ואילך. וש"נ.

139 (139) ג, כה ובפרש"י.

140 (140) בא יו"ד, ט.

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית! האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגבוב וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind> יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

הנחמה בכפלים על בית ראשון ובית שני. יב. ויש להוסיף לימוד והוראה בשייכות לענין הגאולה גם מהתחלת פרק שלישי - „הסתכל בשלשה דברים“:

„שלשה דברים“ (סתם) - יש לומר, שגם רומז לגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי, גאולה משולשת וביהמ"ק משולש, שכולל ב' המעלות דגאולה ראשונה ושני, בית ראשון ושני, ושניהם יחד.

ו„הסתכל בשלשה דברים“ - „הסתכל“ דייקא, שמורה על העיון וההתבוננות בהעמקה יתירה¹³¹ בענין הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי („שלשה דברים“), מתוך צפי והשתוקקות מיוחדת, „אזכרה לו בכל יום שיבוא“¹³², שיבוא בכל יום, ביום זה ממש, ועאכו"כ כשעומדים על סף הגאולה, שההסתכלות בשלשה דברים היא ביתר שאת וביתר עוז.

ויש לומר, שההסתכלות בעניני הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי („שלשה דברים“) פועלת שלימות בכל עניני העבודה שנכללים ב„שלשה דברים“ - ג' הקוין דתורה עבודה וגמילות חסדים¹³³, שקיומם ע"י ג' הלבושים דמחשבה דיבור ומעשה - שהעבודה אינה באופן של התחלקות, אלא באופן של בלי גבול, ומצד העדר ההגבלה ישנה השלימות בכל הקוין¹³⁴.

(131) ראה שו"ע אדה"ז א"ח סקכ"ח ס"ל"ו. ועוד.

(132) נוסח „אני מאמין“ הנדפס בסידורים וכו'. וראה לקו"ש חכ"ג ע' 394.

(133) אבות פ"א מ"ב.

(134) ועד"ז בנוגע ל„טור מרע“ - כהמשך המשנה, ואין אתה בא לידי עבירה“ - ואין אתה בא“ דייקא, בדרך ממילא, ללא צורך להתעסק

יג. ויש להוסיף בזה גם בשייכות להאמור לעיל ע"ד ההוספה בלימוד התורה מחמשה עשר באב ואילך:

„שלשה דברים“ - רומז (גם) על התורה, „אוריין תליתאיי“¹³⁵, כולל ובמיוחד - ה„תורה חדשה (ש)מאתי תצא“ בגאולה השלישית, שההכנה לזה היא ע"י ההוספה בלימוד התורה באופן של בלי גבול מחמשה עשר באב ואילך (כנ"ל ס"ט).

ועפ"ז יש לבאר הוראת המשנה „הסתכל בשלשה דברים“ שנלמדת ביום השבת שלמחרת חמשה עשר באב - שאף שבחמשה עשר באב החליט כאו"א (והתחיל לקיים בפועל) להוסיף בלימוד התורה, מ"מ, ביום השבת שלמחרת צריך לבחון („הסתכל“) עוד הפעם ההחלטות שלו ולהוסיף בהם עוד יותר, באופן כפול¹³⁶, ועד שיהיו באופן המתאים וראוי להכנה (מעין ודוגמא) להבלי גבול ד„תורה חדשה מאתי תצא“, השלימות ד„אוריין תליתאיי“ בגאולה השלישית.

יד. ויה"ר שמההסתכלות (עיון

בשלימת הרע, ואפילו לא „לידי עבירה“, שגם דברים שיכולים להביא לידי עבירה (כמו תאוות היתר) נעשים מושללים בדרך ממילא, מצד ההסתכלות בעניני הגאולה, מעין ודוגמת המעמד ומצב דימות המשיח, כפס"ד הרמב"ם (בסיום וחותרם ספרו „משנה תורה“) ש„באותו הזמן . . כל המעדנים מצויין כעפר“, „כעפר“ דייקא, שאין לו שום חשיבות, כיון ש„לא יהי עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד“.

(135) שבת פה, א.

(136) להעיר מהשייכות דכפל לשבת - „כל עיסקא דשבתא כפול“ (מדרש תהלים צב, א), שלכן שייך לגאולה, כמארו"ל (שבת קיח, ב) „אלמלי משמרין ישראל שותי שבתות כהלכתן מיד נגאלין“, דקאי על „שתי שבתות“ שבכל שבת (לקו"ת בהר מא, א), הכפל שבשבת (וראה רד"ה לך לך תר"ל).

בסוף מלכות רביעית שנאמר²⁴ איש צמח שמו ומתחתיו יצמח²⁵.

ויש לומר, שהשייכות ד„כפל“ לגאולה מרומזת גם בלשון הכתוב²⁶ „כפלים לתושי“ - „תושי“ גם מלשון ישועה (גאולה).

ובביאור הענין (בפשטות²⁷) - יש לומר:

„כפלים“ - פעמים רבות, כולל (נוסף על ב' פעמים ככה) גם ריבוי, או גם ריבוי גדול, ועד לתכלית הריבוי באופן של בלי גבול²⁸, כפי שמצינו בדרו"ל שלמדים מכפל הלשון בכתוב „אפילו מאה פעמים“²⁹, שהכוונה בזה (לא להגביל החיוב למאה פעמים ולא יותר, אלא) גם לריבוי גדול יותר ועד לתכלית הריבוי שנכלל בהשלימות ד„מאה“ (כמארו"ל³⁰ „חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום“, שבהם נכללים כל הברכות וההארות וההמשכות וההשפעות העליונות³¹) - כי השלימות דכל הענינים היא במספר עשר (מספר השלם³²) כפי שכל א' מהם כולל מעשר (עשר פעמים עשר), מספר מאה,

הפרשה¹⁷ „כי תוליד בנים וגו'“ - הקריאה דתשעה באב¹⁸.

ואיך מתאים זה עם תוכן ההפטרה ע"ד ביטול ושלילת החורבן והגלות ע"י הנחמה בכפלים שבגאולה נצחית וביהמ"ק נצחי?

ואף שלכאורה אפ"ל שבפרשת ואתחנן מודגש הצורך וההכרח בנחמה בכפלים שבגאולה האמיתית והשלימה (בגלל החורבן והגלות, כיון שהכניסה לארץ לא היתה ע"י משה), מסתבר לומר שגם הנחמה בכפליים עצמה (לא רק הצורך וההכרח בה) שייכת לתוכנה של פרשת ואתחנן, כדלקמן.

ג. ויובן בהקדם הביאור בתוכנה של ההפטרה הראשונה ד„שבע דנחמתא“, „נחמו נחמו עמי“ - „נחמה בכפליים“:

שייכותה של ההפטרה לענין הגאולה היא (נוסף על כללות ענין ה„נחמה“, „נחמו“) גם מצד ענין הכפל („נחמה בכפלים“¹⁹) - כידוע ש„כפל“ שייך ומורה על ענין הגאולה, כדאיתא במדרש²⁰ „חמש אותיות נכפלו וכולם לשון גאולה, כ"ך שבו נגאל אברהם אבינו מאור כשדים שנאמר²¹ לך לך מארצך, מ"ם כו', נ"ן כו', פ"ף בו נגאלו אבותינו ממצרים, שנאמר²² פקד פקדתי, צ"ץ בו עתיד הקב"ה לגאול לישראל²³

(17) ד, כה.

(18) רמ"א או"ח סתקנ"ט.

(19) נוסף לכך שבנדו"ד גם הכפל עצמו הוא בענין הנחמה.

(20) יל"ש ר"פ לך לך (רמז סד). פרדר"א פמ"ה. וראה גם במדב"ר פי"ח, כא. תנחומא קרח יב.

(21) ר"פ לך לך.

(22) שמות ג, טו.

(23) ובפרדר"א הנ"ל מוסיף: „ולומר להם צמח צמחתי לכם“ (ומשמייט „בסוף מלכות רביעית“).

(24) זכר"ו ו, יב.

(25) ובפרדר"א מוסיף סיומא דקרא: „ובנה את היכל ה'“. ובמדב"ר ותנחומא מוסיף: „זה משיח, וכן הוא אומר והקימותי לדוד צמח צדיק (ומלך מלך והשכיל ועשה משפט וצדקה בארץ)“.

(26) איוב יא, ו.

(27) נוסף על הביאור ע"ד הקבלה והחסידות - ראה ד"ה ויאמר גו' לך לך תרכ"ו. תר"ל. הובא בסד"ה נחמו עת"ר (וראה לקמן הערה 91).

(28) כי, כל זמן שהריבוי הוא במדידה והגבלה, אין זה ריבוי באמת לאמיתו, שהרי יכולים להוסיף ריבוי גדול יותר.

(29) ב"מ לא, א.

(30) מנחות מג, סע"ב.

(31) ראה בארוכה המשך חייב אדם לברך

תרל"ח. ובכ"מ.

(32) ראב"ע לשמות ג, טו. פרדס ש"ב.

ובמילא נכלל בזה גם ההתכללות דעשר בכל א' מהמאה (עשר פעמים מאה), מספר אלף, וכן ההתכללות דעשר בכל א' מהאלף (עשר פעמים אלף), מספר רבבה, וכולל גם "רבבה" (מלשון) ריבוי, ועד לתכלית הריבוי ש"לא יספר מרוב"³³.

ועפ"ז יש לבאר הקשר והשייכות דכפל לגאולה - כי, ענין הכפל בלי גבול, שייך לגאולה האמיתית והשלימה, שאז יתגלה בעולם האור האלקי³⁴ הבלי גבול (ובלשון הקבלה והחסידות: גילוי אור אין סוף), ולכן יהיו כל הענינים בשלימות האמיתית, החל מהשלימות האמיתית דגאולה וביהמ"ק, גאולה נצחית וביהמ"ק נצחי, בלי גבול (דלא כבית ראשון ובית שני (בגאולה ראשונה ושני)) שהיו במשך זמן מוגבל, ת"י ות"כ שנה).

ד. ויש לומר, שהבלי גבול שבגאולה האמיתית והשלימה מודגש בכפל ד, נחמו נחמו יתור מאשר ב, חמש אותיות (שנכפלו וכולן לשון גאולה):

בכפל ד, "לך לך" - ב' התיבות שוות באותיותיהן (למ"ד וכ"ף פשוטה), אבל חלוקות הן בפירושן ותוכנן (מצד החילוק בנקודותיהן) - "לך" (למ"ד בסוגל וכ"ף בשווא) פירושו הליכה, ו"לך" (למ"ד בשווא וכ"ף בקמץ) פירושו "להנאת ולטובתך"³⁵ (די"ל שכולל גם הנאת וטובת גאולתו מאור כשדים).

בכפל ד, "פקד פקדתי" - פירוש ותוכן ב' התיבות שוה (לשון פקידה), אבל יש חילוק באותיותיהן (ובנקודותיהן) - "פקד" הוא שורש התיבה, ו"פקדתי" היא

(33) וישלח לב, יג.

(34) ובלשון הכתוב בהפטר דשבת נחמו - "ובגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר" (ישעי' מ, ה).

(35) פרש"י עה"פ.

בה¹²⁵, ועוד ועיקר, לימוד פנימיות התורה, כדברי הארז"ל (שיום ההילולא שלו בחמשה מנ"א) ש, בדורות אלו האחרונים מותר ומצוה לגלות זאת החכמה¹²⁶, ובמיוחד לאחרי שנתבארה בתורת החסידות באופן ששייך להבנה והשגה דכאו"א מישראל,

והדגשה מיוחדת על ההוספה בלימוד התורה בעניני הגאולה - הן בנגלה דתורה, ובפרט בספרו של הרמב"ם¹²⁷ שכולל גם ההלכות ששייכות לזמן הגאולה, כמו הלכות בית הבחירה (שלמדום זה-עתה בימי בין המצרים), וכן הלכות מלכים ומלחמותיהם ומלך המשיח¹²⁸, והן בפנימיות התורה, שנוסף לכך שכללות הלימוד דפנימיות התורה מקרב את הגאולה, "בהאי חיבורא דילך (תורתו של רשב"י) . . . יפקון ב' מן גלותא ברחמי"¹²⁹, יש עילוי מיוחד בלימוד החלקים דפנימיות התורה שמבארים עניני הגאולה.

ומה טוב - שלימוד זה יהי באופן ד, "עשרה (ציבור) שיושבים (בהתייבות וקביעות) ועוסקים (באופן של "עסק") בתורה"¹³⁰, כההוראה ד, "דבר משנה" שלומדים בפרקי אבות דשבת זה - פרק שלישי, שגם רומז לגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי, שעל ידם נעשית

(125) תניא אגה"ק סכ"ג.

(126) שם סכ"ו (קמב, ב).

(127) נוסף על לימוד השיעורים היומיים (וראה גם הערה הבאה, ולעיל הערה 95).

(128) בסיום וחותם ספר שופטים (ספר הי"ד, שהוא סיום ספר יד (החוקה) כולו). ולהעיר, שהתחלת הלימוד דספר שופטים (נעוץ סופן בתחלתו) הוא בסמיכות לראש השנה, סיום וחותם ה, "שבע דנחמתא", שהתחלתו בשבת נחמו.

(129) ח"ג קכד, ב - ברע"מ. הובא ונת' באגה"ק שם.

(130) אבות פ"ג מ"ו.

לחודש שלאח"ז, חודש אלו, חודש האחרון דשנת "נפלאות אראנו"¹³¹ -

הרי בודאי ובודאי שצריכה להיות הגאולה האמיתית והשלימה, "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", בפועל ממש, ותיכף ומיד, בעיצומו של שבת נחמו שלמחרת ט"ו באב, שבו מודגש הבלי-גבול דהגאולה האמיתית והשלימה.

*

יא. ובנוגע לפועל:

כיון שנמצאים על סף הגאולה האמיתית והשלימה שבה יהיו כל הענינים באופן של בלי גבול - צריכה להיות ה, "טעימה" (בערב שבת, ש"טוב לטעום מכל תבשיל ותבשיל"¹³²) מהבלי גבול דהגאולה, ע"י ההוספה בעניני התומ"צ באופן שלמעלה ממדידה והגבלה.

ובפרטיות יותר - הוספה בלימוד התורה (מוסיף לילות על הימים לעסוק בתורה), הן נגלה דתורה והן פנימיות התורה, כולל לימוד עין יעקב, אגדה שבתורה, ש"רוב סודות התורה גנוזין

(123) וגם חודש ההכנה לשנה הבאה - ה'תשנ"ב, ר"ת ה' תהא שנת נפלאות בכל*, היינו, שה"נפלאות" אינם רק בענינים פרטיים, אלא "נפלאות בכל", באופן של בלי גבול (ומצד העדר ההגבלה ישנם גם כל הענינים הפרטיים), ועוד וג"ז עיקר, לא רק "נפלאות אראנו" (נ"א) בלשון עתיד, אלא גם "נפלאות בעינינו" (נ"ב), כלשון הכתוב (תהלים קיח, כג) "מאת ה' היתה זאת היא נפלאות בעינינו", שמהללים להקב"ה על נפלאות הגאולה** שכבר היו בפועל (בשנת נפלאות אראנו).

(124) שו"ע אדה"ז או"ח ס"ו רב.

(* ולהעיר ש"בכל" בגימטריא נ"ב.

(**) נפלאות היא בעינינו ולא נוכל לדעת אידך היתה גאולה שלימה כ"כ מה שלא יורה עליו הטבע" (מצו"ד עה"פ).

הפעולה (בלשון עבר, ועד"ז "פקד) יפקוד", בלשון עתיד³⁶). ועד"ז בכפל ד, "צמח גו' יצמח" - ש"צמח" הוא השורש, ו"יצמח" היא הפעולה.

משא"כ בכפל ד, נחמו נחמו - אין חילוק באותיותיהן ונקודותיהן של התיבות הכפולות, ששתייהן שוות ממש.

ובביאור המעלה בכפל ב' תיבות שוות ממש ("נחמו נחמו") לגבי כפל ב' תיבות שיש חילוק ביניהם (בפירושן, כמו "לך לך", או גם באותיותיהן כמו "פקד פקדתי") - יש לומר:

כפל התיבה בשינוי מפעם הראשונה (כמו "פקד פקדתי") - מורה שיש אופנים שונים בהברר, או שיש עוד פרט וענין מסויים שלא נכלל בפעם הראשונה, ולכן יש צורך בהוספה או הבהרה ע"י השינוי בכפל הלשון לגבי פעם הראשונה. כלומר, נוסף על חיווק כללות הדבר ע"י כפל הלשון, מודגש בשינוי כפל הלשון שבכללות הדבר ישנם אופנים שונים שחלוקים זה מזה.

משא"כ כשכפל התיבה הוא שוה ממש (כמו "נחמו נחמו") - אין חילוק באופני הדבר, ולא הוספת פרט וענין מסויים שלא נכלל בפעם הראשונה, כי אם ענין הכפל כשלעצמו.

וביאור החילוק שביניהם בנוגע לענין הבלי-גבול (כפל) שבגאולה - שבכפל ד, "פקד פקדתי" מודגש (גם) שיש אופנים שונים בהגאולה (ובכללות - החילוק שבין גאולה ראשונה ובית ראשון לגאולה שני' ובית שני, ויש בזה מה שאין בזה, ובמילא אין זה בלי-גבול לאמיתתו,

(36) משא"כ "פקד" - לשון הוה, כמו זכור, שמור, וכיו"ב (ראה פרש"י דברים א, טו. תבוא כו, א. ועוד).

„איש את רעהו יעזורו“¹⁰⁸, מתוך אהבה ואחדות, „כאיש אחד בלב אחד“¹⁰⁹) ולקבל החלטות טובות להוסיף ביתר שאת וביתר עוז בהפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה בכל המדינה ובכל העולם כולו, ויה"ר שיהי' הכינוס בהצלחה רבה ומופלגה, ובאופן של הוספה כפולה ומכופלת, „דמוסיף יוסיף“, ועד להוספה שלמעלה ממדידה והגבלה – שמאורע זה הו"ע של „נפלאות“, שאותה מדינה שלחמה נגד פעולותיו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו (ועד"ז בנוגע לפעולותיו של בעל ההילולא דעשרים באב) בהפצת התורה והמעיינות חוצה, מארצות ומכבדת את תלמידיו ושלוחיו וההולכים בדרכיו ואורחותיו בהפצת התורה והמעיינות חוצה –

ש„נפלאות“ אלו (שכבר ראו בפועל) מעוררים ומדגישים שתיכף ומיד רואים הפלא הכי גדול – גאולה האמיתית והשלימה עלי' נאמר¹¹⁰, „כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות“, „נפלאות“ גם בערך ליצי' מ¹¹¹.

ובפרט שבשנת „נפלאות אראנו“ עצמה הולכים ומתקרבים לסיומה של השנה – שנמצאים כבר לאחר חודש העשירי (מחודש תשרי, התחלת הראש השנה), בחודש ה'א, שקשור עם „אחד עשר יום מחורב“¹¹², בחי' שלמעלה ממדידה והגבלה דעשר, דסדר השתלשלות¹¹³.

הקבועים של כ"ק אדנ"ע שהי' חוזר עליו מפעם לפעם ביחוד בשביל לטהר איר העולם („היום יום" כה תמוז. ובכ"מ) – נקרא בשם „וידעת מאסקווא“.

(108) ישע"י מא, ו.

(109) פרש"י יתרו יט, ב.

(110) מילה ז, טו.

(111) ראה אוה"ת נ"ך עה"פ (ע' תפז). וש"נ.

(112) לשון הכתוב – דברים א, ב.

(113) ראה סה"ש תשמ"ט ח"ב ע' 630. וש"נ.

וגם לפי מנין החדשים מחודש ניסן – שאילו זכו היתה באה הגאולה בחודש ניסן, שבו נגאלו ובו עתידין להגאל¹¹⁴, ועכ"פ בחודש אייר, ר"ת אברהם יצחק יעקב ורחל¹¹⁵ (ד' רגלי המרכבה¹¹⁶) ש„מבכה“¹¹⁷ על בני' מאנה להנחם¹¹⁸ עד שהקב"ה מבטיחה ש„שבו בנים לגבולם“¹¹⁹, ועכ"פ בחודש תמוז, חודש הגאולה – נמצאים כבר בחודש החמישי, בחי' „החמישית לפרעה“, „דאפריעו ואתגליין מיני' כל נהורין“¹²⁰, חודש מנחם-אב שמולו ארי' (כנ"ל ס"ח),

ובחודש זה עצמו – בשבת נחמו, שבו מתחילה ה„נחמה בכפלים“ („כפלים לתושי"י"¹²¹), ד„שבע דנחמתא“, ובחציו השני של החודש, שבו מתחילה ההכנה¹²²

(114) ר"ה יא, רע"א. שמו"ר פט"ו, יא.

(115) מאו"א א, פד. ב"ש אה"ע סקכ"ו ס"כ.

(116) ולהעיר, שרגל הרביעי שבמרכבה (רחל) הוא (גם) דוד (וח"א רמח, ב. ועוד) – דוד מלכא משיחא.

(117) ירמ"י לא, יד.

(118) להעיר מח"ג כ, ב: „מאנה להנחם על בני“, דלא קבלה מנייהו ונחמוין, כי איננו „ולא כתיב כי אינם“, בגין דמלכא קדישא הוה סליק לעילא ולעילא ולא אשתכח בגוה"י, שכולל גם „מאנה להנחם“ ע"י הנביאים, כי אם דוקא ע"י הקב"ה בעצמו.

(119) שם, טו.

(120) ראה לעיל הערה 54.

(121) להעיר ש„לתושי"י" בגימטריא תנש"א.

(122) ויתירה מזה – כידוע ש„ארי" (מזלו של

חודש מנחם-אב) ר"ת אלול ר"ה יוהכ"פ הוש"ר (של"ה ריש מס' ר"ה ריג, א). ועוד, שכולל (נוסף על ההכנה) גם חודש אלול, וגם חודש תשרי, עד ועד בכלל הוש"ר.

(*) וראה גם חז"ב כט, ב: „כי איננו, כי אינם מבני ל", אלא בגין דבעלה זאיהו קול אסתלק מינה ולא אתחבר בהדה"י. ובלקוטי לוי"צ שם (ע' נט) מבאר ש„אסתלק מינה הוא ת"ת, ולא אתחבר בהדה הוא יסוד“, ומסיים, ש„עפ"ז איש שגם פירוש הפשוט כי איננו שקאי על בני' ג"כ איש, כי בני' יוסף ובנימין הם בחי' יסוד“.

ה. וביאור הענין בפרטיות יותר – שהבלי-גבול שבכפל ד„נחמו נחמו“ אינו שולל ח"ו המעלות הפרטיות שבאופני הגאולה, אלא שמעלות פרטיות אלו הם מצד הבלי-גבול שבגאולה:

מהפירושים ד„נחמה בכפלים“ („נחמו נחמו“) – שכפל הנחמה הוא „על בית ראשון ועל בית שני“ (כנ"ל ס"א).

וצריך להביא⁴²: כיון שהנחמה היא (לא רק דברי פיוס וכיו"ב, אלא) עי"ז שביהמ"ק נבנה מחדש, למאי נפק"מ שנחמה זו (עי"י בנין ביהמ"ק) היא על שני חורבנין של אותו ביהמ"ק?

וההסברה בזה – שבית ראשון ובית שני הם ב' אופנים-דרגות בביהמ"ק, ויש בזה מה שאין בזה:

המעלה דבית ראשון – בהתגלות אלקות (מצד העליון), שהי' בו גילוי אלקות בדרגא געלית יותר מאשר בבית שני, כיון שבבית שני חסרו ה' דברים⁴³, ובפרט הארון, „מקום מנוחת השכינה“⁴⁴. והמעלה דבית שני – בקביעותו בעולם (מצד התחתון), שהי' גדול מבית ראשון כבנין ובשנים⁴⁵, גדלות במקום (בנין) ובזמן (שנים), גדרי העולם.

וזהו הפירוש ד„נחמו נחמו“, „נחמה בכפלים“, „על בית ראשון ועל בית שני“ – שביהמ"ק השלישי יהי' גם בית משולש, שיהיו בו המעלות דבית ראשון ודבית שני בתכלית השלימות, וגילוי

הנבואה שהוא גילוי האצ"י כו', ויש עוד נחמה שלמעלה מזה והוא מבחי' עצמות א"ס הבלי"ג, ועו"א נחמו את עמי, בחי' אנכי אנהמכם“.

(42) בהבא לקמן – ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 62 ואילך.

(43) יומא כא, ב.

(44) רמב"ן ר"פ תרומה.

(45) ב"ב ג, סע"א ואילך.

משא"כ בכפל ד„נחמו נחמו“ מודגש הבלי-גבול בענין הגאולה, בלי-גבול (כפל) לאמיתתו⁴⁷.

[ויומתק יותר ע"פ דברי המדרש⁴⁸ „הולכים כולם (האבות והנביאים ששלחם הקב"ה לנחם את כנס"י) לפני הקב"ה ואומרים רבש"ע אינה מקבלת ממנו תנחומין, שנאמר⁴⁹ עני' סוערה לא נוחמה, א"ל הקב"ה אני ואתם נלך וננחמנה, הוי נחמו נחמו עמי, נחמה נחמה עמי עי"ן בחיריק (במקום פתח), שפירושו עמדי, אין ראוי לילך אלא אני בעצמי“⁴⁰ – דיש לומר, שענין זה מרומז גם בכפל ד„נחמו נחמו“, שהכפל מורה על הבלי-גבול שבנחמה, כיון שהנחמה היא ע"י הקב"ה בעצמו, בלי גבול האמיתית⁴¹].

(37) ומצד העדר ההגבלה שבו ה"ה כולל כל אופני הגאולה בתכלית השלימות, כדלקמן ס"ה.

(38) י"ל ישע"י רמו תמג.

(39) ישע"י נד, יא.

(40) ועפ"ז י"ל שב„נחמו נחמו עמי“ נכללים כל ה„שבע דנחמתא“:

ידוע הביאור בסדר ד„שבע דנחמתא“, שבתחלה „הקב"ה אומר לנביאים נחמו נחמו עמי“, ולאחר שכנס"י משיבה „ותאמר ציון עזבני ה'", „איני מתפייסת מנחמת הנביאים“, והנביאים חוזרין ואומרים לפני הקב"ה הנה כנס"י לא נתפייסה בתנחומין שלנו“, „עני' סוערה לא נוחמה“, אזי „חזור הקב"ה ואומר אנכי אנכי הוא מנחמכם וכו'“ (אבודרהם בסדר פרשיות והפטרות – בשם המדרש*).

וענין זה (הנחמה ע"י הקב"ה שבהמשך וסיום ה„שבע דנחמתא“) מרומז בהפטרות הראשונה – „נחמו נחמו עמי“, א"ת „עמי“ אלא „עמי“, היינו, שהנחמה היא לא רק ע"י הנביאים, אלא גם ביחד עם הקב"ה בעצמו*.

(41) ראה גם סד"ה נחמו נחמו תער"ב (המשך תער"ב ח"א ע' פה): „וזהו נחמו אתם הנביאים בגילוי

(*) וי"ל שהכוונה להמדרש שבפניס.

(**) ולהעיר מאוה"ת פרשתנו (כך ו ע' ברא)

ש„ג"ל ב"פ נחמו כנגד ב"פ אנכי“.

אלקות בדרגה הכי נעלית, וקביעות בעולם באופן נצחי, וחיבור שניהם יחדיו (שלישי).

וכיון שב' אופני הנחמה על בית ראשון ועל בית שני מרומזים בהכפל ד, נחמו נחמו" (שב' התיבות שוות ממש) שהו"ע הבלי-גבול לאמיתתו (כנ"ל ס"ד) - יש לומר, שגם כפל הנחמה, "על בית ראשון ועל בית שני" (אופנים שונים בביהמ"ק) הוא באופן של בלי-גבול לאמיתתו, היינו, שענינו של ביהמ"ק השלישי הוא בלי-גבול, ומצד העדר ההגבלה יש בו השלימות דכל האופנים האפשריים⁴⁶, מצד העליון ומצד התחתון ומצד שניהם יחד, וכל א' מהם באופן של בלי-גבול.

ו. עפ"ז יש לבאר גם הקשר והשייכות ד, נחמו נחמו" (נחמה בכפלים) לפרשת ואתחנן:

מהענינים העיקריים דפרשת ואתחנן - הכפל דעשרת הדברות, שאף שנאמרו בפרשת יתרו, חזרו ונכפלו בפרשת ואתחנן⁴⁷ כל פרטי הענינים דעשרת הדברות (הכוללים כל התורה כולה)⁴⁸ - כפל שוה (בכללות)⁴⁹.

46 להעיר גם מדברי המדרש (שבהערה 10) שהכפל ד, נחמו נחמו" כולל ריבוי ענינים - נחמה עליונים נחמה תחתונים, נחמה חיים נחמה מתים, נחמה בעולם הזה נחמה לעולם הבא, נחמה על עשרת השבטים נחמה על שבט יהודה ובנימין" (ראה גם סה"ש ה'תשנ"ג ח"ב ע' ואלך).

47 ולהעיר, שכל ספר דברים הוא, משנה תורה" (מגילת לא, ב. זח"ג רסא, ב. ועוד), שכופל הענינים שנאמרו בד' הספרים.

48 ראה פרש"י משפטים כד, יב. תו"ש יתרו (כרך טז ע' רג ואלך. וש"נ).

49 מלבד שינויים אחדים, כמו "שמור" (בפרשתנו) במקום "זכור" (בפרשת יתרו) - ש, שניהם בדבור אחד ובתיבה אחת נאמרו ובשמיעה אחת נשמעו" (פרש"י פרשתנו ה, יב),

על חייו" באופן שלמעלה ממדידה והגבלה - חיים נצחיים.

י. והדגשה יתירה בכהנ"ל - בשבת נחמו שלמחרת המשה עשר באב דשנת ה'תשנ"א:

דובר כמ"פ בתקופה האחרונה שלפי כל הסימנים נמצאים אנו ב, שנה שמלך המשיח יתגלה בו¹⁰⁴ (נוסף על החשבון דערב שבת לאחר חצות שמתחיל בשנת ה'תשנ"א¹⁰⁵) - כמרומו בהר"ת (שנתפשט בכל ישראל), "הי' תהא שנת נפלאות אראנו", ובפרט שבמשך השנה ראו בפועל (ויראו עוד) כו"כ מאורעות שהם "נפלאות", ויתירה מזה, שכל א' מהם הוא באופן של "פלא" גם ביחס לה, "פלא" שלפניו, פלא לגבי פלא שמעורר התפעלות חדשה¹⁰⁶.

- כולל גם ה, "פלא" שמתרחש בימים אלו ממש: כינוס אנ"ש והשלוחים שיחיו במדינת רוסיא, שהתכנסו מכו"כ מקומות (גם משאר מדינות שבעולם) בעיירה ליובאוויטש, כולל גם כדי להשתטח על ציוני קודש של רבותינו נשיאינו ששם מנוחתם כבוד, וגם על הציון הק' של אאמור"ז ול' שיום ההילולא שלו, עשרים באב, מתברך מיום הש"ק זה, ונוסף לזה, מתכנסים בעיר הבירה דכל המדינה, מאסקווא¹⁰⁷ כדי להתייעץ ולהתדבר יחדיו

104 יל"ש ישע"י רמו תצט.

105 ראה סה"ש ה'תשנ"ב ח"א ע' 254. וש"נ.

106 וע"ד שמצינו במ"ת ש, על כל דיבור פרח נשמתי" (שבת פה, ב), שכיון שהדיבור השני הביא לכלות הנפש מחדש, עכצ"ל, שנתגלה בו גילוי נעלה יותר מהדיבור שלפניו; וביחד עם זה, גם הגילוי היותר נעלה נמשך ונקלט בפנימיות, עיי"ש, שהחזירה להם הקב"ה להן בטל שפלות, כח הבלי גבול.

107 להעיר, שהמאמר וידעת היום (שמתחיל בפסוק בפרשת ואתחנן) תרנ"ז - א' המאמרים

החורבן והגלות משך זמן, ועד למשך זמן הכי ארוך - שהכוונה בזה היא שתהי' שלימות הגאולה מצד העליון ומצד התחתון, ומצד שניהם יחד.

ובהענין דהכל מוכן לסעודה - ששלימות הסעודה ד, יום שכולו שבת" (ע"י ההכנה ביום הששי) בכל פרטי הענינים היא מצד השלימות דבלי גבול, כמודגש גם בהכפל ד, טוב"ז⁹⁷ ביום הששי⁹⁸.

ט. ויש להוסיף, שהענין דבלי-גבול מודגש גם בעבודת האדם החל מחמשה עשר באב - ד, מכאן⁹⁹ ואילך דמוסיף יוסיף", "מחמשה עשר באב ואילך דמוסיף לילות על הימים לעסוק בתורה יוסיף חיים על חייו":

כיון ש, כל ישראל בחזקת כשרות¹⁰⁰, ומקיימים מצות תלמוד תורה ע"י קביעת עתים לתורה, "כדת הניתנה לכל אחד ואחד בהלכות תלמוד תורה"¹⁰¹, מובן, שעיקר ושלימות הענין דהוספה בלימוד התורה הוא באופן שלמעלה ממדידה והגבלה,

ובלשון הכתוב בפרשת השבוע¹⁰² - "בכל מאדך", "מאד שלך", שקשור עם "מאד" (בלי גבול) האמיתית¹⁰³,

וזהו ההכנה להוספה בתורה לאמיתתה ובשלימותה באופן של בלי גבול ממש - "תורה חדשה מאתי תצא" (כנ"ל ס"ו).

ועיי' נעשית השלימות ד, יוסיף חיים

97 ובפרט שבפעם השני' נאמר, טוב מאד", ש, מאד" הוא בלי גבול.

98 נוסף לכך ש, ששי" הוא הכפל ד, שלישי", שענינו חיבור עליון ותחתון.

99 תענית בסופה ובפרש"י.

100 רמב"ם הל' קידוה"ח פ"ב ה"ב.

101 רמב"ם פ"ד.

102 ו, ה.

103 ראה תו"א מקץ לט, ג ואלך. ובכ"מ.

יבוא ארי' כו' ויבנה אריאל⁸⁴.

ובפרט כשחל ביום הששי - יום ברוך אדה"ר⁸⁵, שנברא ביום הששי, כ"די שיכנס (ימצא הכל מוכן) לסעודה מיד⁸⁶ - שרומז על אלף הששי שבו הכל מוכן לסעודה⁸⁷ דליתן ושוך הבר⁸⁸ ב"יום שכולו שבת ומנוחה לחי העולמים⁸⁹.

ויש לומר, שבעינינו אלו (חמשה עשר בחודש, חמשה עשר באב, וקביעותו ביום הששי) מודגש הבליגבול (כפל) שבהגאולה האמיתית והשלימה שמתבטא בהשלימות האמיתית דכל העינים גם יחד:

בהענין ד, קיימא סיהרא באשלמותא (חמשה עשר בחודש) - ששלימות הלבנה היא עיי' שמקבלת אור השמש בשלימות, ועד לתכלית השלימות דחיבור ב' המעלות דשמא וסיהרא לעתיד לבוא, כמ"ש⁹⁰ "והי' אור הלבנה כאור החמה גו"⁹¹.

בהענין דחמשה עשר במנחם-אב - שלידת משיח היא ברגע שלאחר החורבן

(84) יל"ש ירמ' בתחלתו (רמז רנט).

(85) שהמליך את הקב"ה על כל העולם בהכרותו, "ה' מלך גאות לבש" (תהלים צג, א - שירו של יום הששי), ובאמרו לכל הנבראים, "בואו ונשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושנו" (שם צה, ו - כמ"ש בקבלת שבת) - שתכלית השלימות דהתגלות מלכותו של הקב"ה בעולם תהי' בגאולה האמיתית והשלימה.

(86) סנהדרין לח, א ובפרש"י.

(87) להעיר ממאור"ל, "הכל מתוקן לסעודה" (אבות פ"ג מט"ז - שלומדים בשבת זה).

(88) ראה ב"ב עה, א. ויק"ר פ"ג, ג. ועוד.

(89) תמיד בסופה.

(90) ישע"י ל, כו.

(91) ויש לקשר זה עם ענין הכפל: כפל האותיות שרומזות על גאולה - שאותיות כפולות הם בחי' יהוד און דוכרין עם און נוקבין, שוה"ע יהוד קוב"ה ושכינתו, יהוד סוכ"ע וממכ"ע, שעיי' נעשית הגאולה (רד"ה לך לך תר"ל. וראה גם סד"ה נחמו עת"ר); והכפל ד, נחמו

ב' המעלות דלוחות ראשונות (מצד העליון), ודלוחות שניות (מצד התחתון), ודשניהם יחד [וי"ל שמרומז גם בדיוק הלשון], "תורה חדשה" מאתי תצא - "מאתי" דייקא, מהקב"ה עצמו, ו, (מאתי) תצא" דייקא, ש"תצא" מן השמים⁵⁷ ("מאתי") ותבוא למטה בארץ בהבנה והשגה דשכל האדם], אלא, שאין כאן התחלקות דאופנים שונים בתורה, כי אם, שמצד העדר ההגבלה ישנה השלימות בכל האופנים האפשריים (כנ"ל ס"ה).

ויש לומר, שבאופן כזה יהי' גם ה, יהוד נפלא" (ש, השכל תופס את המושכל ומקיפו בשכלו כו' וגם השכל מלושכש במושכל⁵⁸) בהלימוד ד, תורה חדשה מאתי תצא" - שלא תהי' ההתחלקות דב' אופנים, מלמעלה למטה (תען לשוני אמרתך⁵⁹, שהאדם עונה אחר אמירתו של הקב"ה) ומלמטה למעלה (כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו⁶⁰, שהקב"ה קורא ושונה אחר לימודו של האדם), כי אם באופן של בליגבול, ומצד העדר ההגבלה ישנה גם השלימות בכל האופנים האפשריים.

ז. ועד"ז יש לבאר בנוגע לבקשת משה להכנס לארץ שבהתחלת פרשת ואתחנן:

מהטעמים שלא נתקיימה בקשת משה להכנס לארץ, כמ"ש, "ויאמר ה' אלי גו' לא תעבור את הירדן הזה וצו את יהושע גו' כי הוא גו' ינחיל אותם את הארץ גו'", אף שהכניסה לארץ עיי' משה (אילו היתה)

אבל, כיון שבפרשת ואתחנן לא נזכר כלל הענין דשבירת הלוחות ולוחות שניות (כי אם בפרשת עקב שלאח"ז⁵³, אף שמצד סדר הדברים מתאים יותר שפרטי העינים דשבירת הלוחות יבואו בהמשך לכללות הסיפור דמעמד הר סיני עד לנתינת הלוחות שבפרשת ואתחנן), יש לומר, שהכפל דעשה"ד בפרשת ואתחנן מדגיש בעיקר הבליגבול דתורה⁵⁴.

וזהו השייכות דפרשת ואתחנן להכפל דהגאולה האמיתית והשלימה (התוכן ד, נחמו נחמו", "נחמה בכפלים") - כיון שהבליגבול שבתורה לאמיתתו ובשלימותו יתגלה לעתיד לבוא ב, תורה⁵⁵ חדשה (ש) מאתי תצא⁵⁶.

ובפרטיות יותר - שלעתיד לבוא יהיו

במציאות התחתון - "אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים גו' מן השמים השמיים את קולו גו' ועל הארץ הראך את אשו הגדולה ודבריו שמעת גו'" (פרשתנו ד, לה'לו), "פנים בפנים דיבר ה' עמכם" (ה, ד), ובסיום הענין, "את הדברים האלה דיבר ה' אל כל קהלכם בהר מתוך האש הענן והערפל גו'" (שם, יט), וכשמעכם את הקול מתוך החושך וההר בוער באש ותקרבון אלי גו' ותאמרו הן הראנו ה' אלקינו את כבודו גו' ועתה למה נמות וגו' כי מי כל בשר אשר שמע קול אלקים חיים גו' קרב אתה ושמע וגו'", אזי, "וישמע ה' את קול דבריכם בדברכם אלי ויאמר ה' אלי שמעתי גו' הטיבו כל אשר דברו" (שם, כ"כה).

(53) ט, ט ואילך.

(54) ועד"ז י"ל בנוגע להכפל ד, משנה תורה" שמורה על הבליגבול דתורה. ועפי"ז יומתק ש, משנה תורה" הוא ספר חמישי - "החמישית לפרעה", דאתפריעו ואתגליין מיני' כל נהורין" (זח"א ר"י, א. וראה לקו"ת ס"פ פינחס), בלי גבול.

(55) ישע"י נא, ד. ויק"ר פ"ג, ג.

(56) ולהעיר, שהריבוי דתורה באופן ד, כפלים לתושי" ניתוסף בלוחות שניות (ראה שמו"ר רפמ"ו), אבל הריבוי באופן של בליגבול לאמיתתו ובשלימותו הוא ב, תורה חדשה" דלעתיד לבוא.

(57) כלשון הכתוב בפרשתנו (ד, לו) "מן השמים השמיים את קולו גו'".

(58) תניא פ"ה.

(59) תהלים קיט, קעב.

(60) ראה תדבאר רפ"ה. יל"ש איכה רמז תתרלד.

דוקא, כדאיתא במדרז"ל⁹² שכשגעתה פרתו פעם א' נחרב ביהמ"ק, וכשגעתה פרתו פעם הב' נולד מושיען וגואלן של ישראל, ולא עוד אלא שגם לאחר ש שנעשה גדול⁹³, כולל ובמיוחד גדלות רוחנית, "משכמו ומעלה גבוה מכל העם"⁹⁴ (ככל פרטי דיני מלך⁹⁵, ועאכו"כ בנוגע למלך המשיח, מלך ורבי⁹⁶), נמשך

נחמו" - שהו"ע חיבור טובב וממלא, מקיף ופנימי (סד"ה נחמו עת"ר*. תער"ב**). (92) ירושלמי ואיכ"ר שם.

(93) ומסתבר יותר לומר שגם זה נכלל ב, נולד מושיען של ישראל" - שאין הכוונה להיציאה לאויר העולם, שאו בפועל אינו, מושיען של ישראל*. אלא להתגלות (דוגמת לידה כפשוטה) ד, מושיען של ישראל", שכבר ראוי ומוכן לגאול את ישראל בפועל ממש (וראה גם נצח ישראל (למהר"ל) פכ"ו (ע' קלב). ישועות משיחו (לאברבנאל) העיון השני פ"א).

(94) שמואל-א ט, ב. וראה אוה"ת וירא תססד, ב. ועוד.

(95) להעיר משיעור הרמב"ם דיום הש"ק זה (הל' זכ"י ומתנה ס"א) - "עושינו כפי משפט המלך, שכל דיני המלך בממון על פיהן דנין".

(96) ש, ילמד כל העם יורה אותם כו" (רמב"ם הל' תשובה ס"ט). וראה סמ"צ להצ"צ מצות מינוי מלך פ"ג.

(* ושם: "וזהו והי' אור הלבנה כאור החמה כו"*. (** ושם: "לעתיד יהי' המקיף בבחי' פנימי ממש . . וזהו נחמו נחמו עמי, נחמו אתם נביאי בגילוי הנבואה שהוא המשכת הא"פ, ועוד נחמו את עמי בבחי' נחמה העליונה דאנכי אנחמכם בהמשכת גילוי הא"פ בפנימיות ממש".

ולהעיר גם מהקשר למש"נ בפרשת ואתחנן (ד, ט) "וידעת היום והשבות אל לבבך גו", שהאמונה שהיא בבחי' מקיף נמשכת בפנימיות בדעת (ראה לקו"ת פרשתנו ז, ג. המשך תעריב שם - בבירור המשך ההפסדה. דברו על לב ירושלים וקראו אלי").

(* אף ש"ל שלעת"ל יוכל תינוק שנוול לעשות כו"כ פעולות, כבימי המבול (ראה ב"ר פל"ז, א). ולהעיר גם מנבואת היל"ד (נדפס בסו"ס גי' ומצוה. ועוד). ואכ"מ.

היא באופן נעלה יותר מאשר הכניסה לארץ (שהיתה בפועל) ע"י יהושע (גאולה נצחית שאין אחרי גלות) – מפני שיש גם מעלה בכניסה לארץ ע"י יהושע.

וההסברה בזה – שכיבוש וחלוקת הארץ ע"י יהושע היא מצד התחנות⁶¹, כמודגש באופן הכיבוש והחלוקה במשך ריבוי זמן, שבע שכבשו ושבע שחלקו⁶², וגם לאח"ז (ואפילו לאחר מות יהושע) נשאר חלקים מארץ ישראל שעדיין לא נכבשו, כמ"ש בהתחלת ספר שופטים⁶³ „ויהי אחרי מות יהושע וישאלו בני ישראל בה' לאמר מי יעלה לנו אל הכנעני להלחם בו ויאמר ה' יהודה יעלה גו' ויאמר יהודה לשמעון אחיו עלה אתי בגורלי ונלחמה בכנעני והלכתי גם אני אתך בגורלך” – כיון שביורר התחנות הוא ע"י עבודה ממושכת הדרושת ריבוי זמן כו'⁶⁴.

ועוד ועיקר – שגם לאחר שלימות כיבוש וחלוקת הארץ בפעם הראשונה, גלו ישראל מארץ ישראל, ולא רק גלות בכל למשך שבעים שנה, אלא גם הגלויות שלאח"ז עד לגלות האחרון שנמשך קרוב לאלפיים שנה... שהכוונה בזה היא כדי לברר הניצוצות שבגלות (כמארוז⁶⁵ „לא הגלה הקב"ה את ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים”, דקאי

61 ראה אוה"ת פרשתנו (ע' פז) שהטעם שלא נתקיימה בקשת משה הוא לפי „שמהירדות שנמשכו בגלות הארץ יהי עלי' גדולה יותר” (וראה גם שם ע' בירכד).

62 כתובות כה, סע"א. ב"מ פט, א. ובהים קיה, ב. ועוד.

63 א, א"ג.

64 להעיר מהמעלה ד, בעתה לגבי „אחישנה” בנוגע לשלימות עבודת הבירורים (ראה בארוכה שערי אורה עשר הפורים ד"ה יביאו לבוש מלכות פצ"ד ואילך).

65 פסחים פז, ב.

לאחרי ההכנה רבה דערב שבת („מי שטרח⁷⁵ בערב שבת יאכל בשבת⁷⁶” שחל בחמשה עשר באב.

ובהקדם ביאור השייכות דחמשה עשר באב (ובפרט כשחל ביום הששי) לגאולה האמיתית והשלימה:

יום חמשה עשר בחודש – שבו „קיימא סיהרא באשלמותא⁷⁷”, שרומז על השלימות דבנ"י ש„מונין ללבנה” ו„דומין ללבנה⁷⁸”, ו„עתידין להתחדש כמותה⁷⁹”, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י דוד מלכא משיחא (ששייך ללבנה, ספירת המלכות).

חמשה עשר בחודש מנחם-אב („מנחם” לפני „אב”) – שלימות החודש שנקרא על שמו של משיח, ש„מנחם שמו⁸⁰”, ולידתו („מזלו גובר⁸¹” בחודש זה (בתשעה באב⁸²), וכשמתמלאת הלבנה בחמשה עשר באב יודעים בוודאות שכבר נולד משיח⁸³), חודש שמזלו ארי', שבו

75 „טרח” דייקא – לא רק הכנה סתם, אלא הכנה רבה, כי מצד גודל החשיבות דשבת יש צורך בהכנה רבה דוקא (ראה ביצה ב, ב ובפרש"י. ובכ"מ).

76 ע"ז ג, סע"א.

77 זח"א קנ, רע"א. ועוד. וראה שמו"ר פט"ו,

כו.

78 ראה סוכה כט, א. ב"ר פ"ו, ג. אוה"ת בראשית ד, סע"ב ואילך. ועוד.

79 נוסח ברכת קידוש לבנה (סנהדרין מב, א). 80 סנהדרין צח, ב. ירושלמי ברכות פ"ב ה"ד. איכ"ר פ"א, ג.

81 ראה ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח ובקה"ע ופני משה שם.

82 ירושלמי ואיכ"ר שם. במדב"ר פ"ג, ה (בסופו).

83 ע"ד שמצינו בנוגע לקביעת היו"ט דחמשה עשר באב על שכלו מתי מדבר, אף שביטול הגזירה ה"י כבר בתשעה באב (תענית ל, סע"ב ובפרש"י ותוס' – מאיכ"ר פתיחתא לג).

כאמור, שמצד העדר ההגבלה ישנה השלימות ככל האופנים ובכל הענינים, ובפשטות – שהכניסה לארץ כיבוש וירושת הארץ היא תיכף ומיד⁷⁰ (שלימות בזמן), ובנוגע לכל הארץ כולה (שלימות במקום), לא רק ארץ שבע אומות, אלא גם ארץ קיני קניזי וקדמוני, ארץ עשר אומות, ובאופן ש„כל יושבי עלי⁷¹” (שלימות בנפש⁷²), שכל בני⁷³ (כולל גם כל בני⁷⁴ שבכל הדורות שלפנ"ז⁷⁴) יושבים בכל ארץ ישראל כולה, באופן קבוע ונצחי לעד ולעולמי עולמים.

*

ח. בהאמור לעיל שבשבת נחמו מודגש הבל"גבול (כפל) שבהגאולה האמיתית והשלימה, ניתוסף עילוי מיוחד בקביעות שנה זו – ששבת נחמו בא

הביא אותנו לתת לנו את הארץ אשר נשבע לאבותינו” (ו, כג), „כי יביאך ה' אלקין את הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה” (ו, א) – י"ז (טוב) פעמים!

70 ובלשון הכתוב בר"פ תבוא (בהמשך הפרשיות ד, שבע דנחמתא) – „כי תבוא אל הארץ גו' (ותיכף ומיד) וירשת וישבת בה” (ובודאי שאין צורך להמתין י"ד שנה לכיבוש וחלוקה), ועד שגם הבאת הביכורים (כהמשך הכתוב „ולקחת מראשית כל פרי האדמה”) היא תיכף ומיד, כיון שיקויים היעוד „ונגש חורש בקוצר ודורך ענבים גו'” (עמוס ט, יג).

71 ערכין לב, סע"ב. רמב"ם הל' שמיטה ויובל פ"י ה"ח.

72 שלימות (בלי גבול) בעולם שנה נפש – ר"ת עשן, ומתחיל מהשלימות (בלי גבול) דתורה „(תורה חדשה מאתי תצא) – כמ"ש במתן-תורה „והר סיני נעשן כולו” (יתרו יט, יח), שרומז ע"י התורה נעשית שלימות ב„עשן”, עולם שנה נפש (ראה אוה"ת יתרו ע' תתטו ואילך).

73 כולל גם שבת לוי – „עתידיה ארץ ישראל שתחלק לשלשה עשר שבטים” (ב"ב קכב, א).

74 שבוה מודגשת השלימות ד„כל יושבי” גם לגבי המעמד ומצב ד„כל יושבי עלי” בזמן הבית.

על ניצוצות הקדושה שמבררים בנ"י בגלות⁶⁶, ובלשון הידוע לעשות מחוץ לארץ ארץ ישראל⁶⁷, ולאחרי וע"י „מעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות⁶⁸” בבירור התחנות, נכנסים לארץ בגאולה האמיתית והשלימה, ואז תהי' הכניסה לארץ בתכלית השלימות בב' המעלות (דמשה ודיהושע) גם יחד – וגאולה נצחית שאין אחרי גלות, וגם מצד התחנות.

ומזה מובן שבפרשת ואתחנן מודגשת מעלת הכניסה לארץ בתכלית השלימות (שלא היתה ע"י משה כדי שתהי' בה גם המעלה שע"י יהושע) – באופן של בלי-גבול („נחמו נחמו”, „נחמה בכפלים⁶⁹”,

66 ראה תו"א בראשית ו, א. ר"פ לך לך. ובכ"מ.

67 ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"א ע' תפה ואילך. סה"ש תנש"א ח"ב ע' 695 (לעיל ע' 298) ואילך.

68 תניא רפ"ז.

69 להעיר, שהכניסה לארץ וירושת הארץ נכפלה בפרשתנו ריבוי פעמים: „יהושע . . ינחיל אותם את הארץ” (ג, כח), „ובאתם וירשתם את הארץ” (ד, א), „הארץ אשר אתם באים שמה לרשתה” (ד, ה), „בארץ אשר אתם עוברים שמה לרשתה” (ד, יד), „ובאתם עוברים וירשתם את הארץ הטובה הזאת” (ד, כב), „להביאך לתת לך את ארצם נחלה” (ד, לח), על האדמה אשר ה' אלקין נתן לך” (ד, מז), „וירשו את ארצו ואת ארץ עוג וגו'” (ד, מז), „על האדמה אשר ה' אלקין נתן לך” (ה, טז), „ועשו בארץ אשר אנכי נתן להם לרשתה” (ה, כח), „בארץ אשר תירשון” (ה, ל), „לעשות בארץ אשר אתם עוברים שמה לרשתה” (ו, א), „ארץ זבת חלב ודבש” (ו, ג), „והי' כי יביאך ה' אלקין אל הארץ אשר נשבע לאבותיך גו'” (ו, יו"ד), „ובאת וירשת את הארץ הטובה אשר נשבע ה' לאבותיך” (ו, יח), „למען

* וגם תפלת משה להכנס לארץ נכפלה ריבוי פעמים – תקט"ז תפלות.